7/6590 – 6591

SÜRELİDİR

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/0706
KONU :

ANKARA
18./4./2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : TBMM. Başkanlığı'nın 01.04.2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02 – 14238 sayılı yazısı.

Karaman Milletvekili Sayın Zeki ÜNAL'ın Bakanlığıma tevcih ettiği 7/6590-14258 ve 7/6591-14259 esas no'lu yazılı soru önergeleri cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof Dr. Şükrü S. GÜREL
Devlet Bakanı

Ek : 2 (9 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7- 6591

Ek-2

SN. ZEKİ ÜNAL'IN 7/6591-14259 NO.'LU SORU ÖNERGESİNE CEVAPTIR

Soru 1: Yazılı basında "Yerli sanayiciyi batırıp yabancıları kurtardılar" başlığıyla verilen haberde; Türkiye'deki bor madenlerini çıkarıp işleyen devlet kurumu Eti Holding'in kasıtlı politikaları sonucunda, milyonlarca dolar yatırım yapılarak bor üreten son teknolojiye sahip, Murat Kimya , İnterkim, Avel Maden ve Atabay ilaç gibi firmaların kapanmasına neden olduğu belirtilmektedir. Dünyadaki bor pazarının %95'inin Türkiye'den alınıp satıldığını, özet olarak dünyada herkesin bizim madenimizi işleyerek dünya pazarına hatta bizlere sattıkları ifade edilmektedir. Eti Holding'in, bor madenini dünya fiyatlarının altında, zararına satarak heder ettiği ifade edilmekte çalıştığı iki uluslararası şirketin birisi Belçika'lı Solvay diğeri de ABD'li Owens Corning olduğu, sadece Solvay'ın 50 ülkede 400 işletmesinin bulunduğu ve 32 bin kişinin istihdam ettiği verilen bilgiler arasındadır.

Eti Holding, haberde iddia edildiği gibi kasıtlı politikalarla yukarıda adı geçen firmaların kapanmasına neden olmuş mudur? Olmuş ise, bunu hangi amaçla niçin yapılmıştır? Yok yapmamış ise, adı geçen firmaların kapanış sebepleri nelerdir?

Cevap 1: Eti Holding'in kasıtlı politikalarla adı geçen firmaların kapanmasına neden olduğu yanlış bir iddiadır ve firmaların kapanışı ile ilgili belgeye dayalı bir bilgi Teşekkülümüzde mevcut değildir. Halihazırda yurtiçindeki tüm firmalara kapasite belgelerini ibraz etmeleri koşuluyla bor tuzları gerek ham gerekse rafine ürün olarak verilmekte ve firmalar hammadde temininde hiçbir sıkıntı ile karşılaşmamaktadır. Ayrıca bazı sektörlerde (cam ve seramik, demir-çelik vb.) fiyatlarda indirime gidilerek bu sektörlere destek verilmektedir. ''Özel bor ürünü''olarak tabir edilen çeşitli bor kimyasallarının yurtiçinde özel sektörce üretilmemesinin altındaki neden ise kesinlikle tarafımızca uygulandığı iddia edilen yüksek fiyat politikası değildir. Söz konusu sanayiler büyük yatırım, sürekli teknoloji yenileme ve dünya çapında etkin bir pazarlamayı içeren komple bir işletmeciliği zorunlu kılmaktadır. Fakat, dünya bor pazarının yapısı nedeniyle bor ürünleri üretim teknolojileri, diğer birçok üründe olduğu gibi kolay ulaşılan teknolojiler olmayıp oldukça pahalı know-how harcamaları gerektirmektedir. Yıllarca Türk özel sektörü pahalı ve kolay ulaşılamayan yapılarından ötürü bu sektöre ilgi duymamış, bunun yerine daha kolay ve ucuz yatırımları tercih etmiştir. Nitekim ilgi duyan az sayıdaki firma da (Şişecam A.Ş.'nin Gebze'de bulunan 30.000 ton/yıl kapasiteli fiberglas tesisi gibi) tesislerini kurarak üretime geçmişlerdir.

Teşekkülümüz gerek bilgi birikimi ve deneyim, gerekse teknik altyapı olarak her zaman ''özel bor ürünü'' üretmek isteyen özel sektör yatırımcılarına yardımcı olmak isteğindedir. Ancak, daha önce de söz edildiği gibi özel bor ürünlerinin üretimi ileri teknoloji gerektiren alanlar olup bu ürünler genellikle oldukça düşük miktarlarda ve gelişmiş ülkelerde üretilmekte ve bu ülkelerin kendi sanayileri içinde de tüketilmektedir. Ülkemizde de borun hammadde olarak kullanıldığı sanayinin gelişmesine ve desteklenmesine önem verilmelidir. Teşekkülümüzce uygulanan politikanın bor sektörünün gelişmesini engellediği konusunda özel sektör kuruluşlarınca yapılan eleştiriler hiçbir zaman açık ve geniş kapsamlı yapılmadığından ne amaçlandığı da pek anlaşılamamaktadır. Kurumumuzca bu sektörde faaliyet gösteren firmalara gerektiğinde ham ve rafine bor ürünleri indirimli fiyatlarla satılmaktadır. Ancak dünya bor tüketimi ve kullanım alanları bellidir. **Yatırım yapacak özel sektörün Teşekkülümüz pazarına ilave pazar getirecek şekilde ciddi bir çalışma ile müracaat etmesi halinde her zaman işbirliği yapılacaktır. Aksi taktirde aynı pazarda rekabet doğacak ve ülke ekonomisine bir katkı sağlanmayacaktır. Bugüne kadar Teşekkülümüze özel bor ürünü üretimine yönelik olarak herhangi bir özel sektör kuruluşundan ciddi bir hammadde talebi ya da işbirliği önerisi getirilmemiştir.**

Soru 2: Eti Holding'in yurtdışı satış fiyatları nelerdir? Bu fiyatlar dünya piyasasının altında mıdır? Yurtiçindeki firmalara bor madeni bu fiyatların üzerinde mi satılmaktadır? Yerli firmaların kapanmak zorunda kaldıkları iddiası doğru ise, böyle bir durum yerli sermayeyi zarara sokarak sağlanacak istihdam ve üretimin engellenmesi olarak değerlendirilemez mi?

Cevap 2: Ürünlerimizin yurtdışı ve yurtiçi satış fiyatları birçok faktör göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir. Dünyada bor ürünleri ile ilgili olarak yapılan yayınlara üreticiler tarafından kurum politikaları gereği gerçek ve doğru bilgiler verilmemekte, bu bilgiler üretici firmalarca gizli tutulmaktadır. Dünyadaki diğer üreticiler gibi Teşekkülümüzce de kurum politikası gereği bor ürünleri satış fiyatları, üretim miktarları, müşteri talepleri gibi hususlar gizli tutulmakla birlikte ürünlerimizin fiyatları hiçbir zaman dünya piyasasının altında olmamıştır. Yurtiçi ve yurtdışı fiyatları da belli bir denge gözetilerek, sektör ve tüketim miktarları dikkate alınarak tespit edilmekte ve yurt içinde özellikle seramik, demir-çelik ve cam sanayiinin desteklenmesi amacı ile özel fiyatlar uygulanmaktadır. Yerli firmaların kapanma nedenleri tarafımızca bilinmemekte olup zaten Teşekkülümüzce üretilen ürünlerin başka firmalar tarafından da üretilmesi yasal olarak mümkün değildir.

Teşekkülümüz özel sektörden son derece ilkel koşullarda devraldığı ve bazı yıkama üniteleri hariç hiçbir tesisin bulunmadığı bor madenlerini, devir aldığı yıl olan 1978'den bu yana yaptığı iyileştirme ve yatırımlarla çok daha iyi bir duruma getirmiştir. 1978'den önce ancak 40-60 USD/ton fiyatla ihraç edilebilen bazı bor tuzları bugün ortalama 300 USD/ton fiyatla satılır hale gelmiştir. Bunun sebebi, dağınık ve birbiriyle rekabet halindeki küçük ölçekli firmalar yerine, üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama faaliyetlerinin Eti Holding tarafından tek elden yürütülmesi sayesinde fiyatlandırmada sağlanan disiplindir.

Soru 3: Eti Holding A.Ş.'nin fiyatları düşük tutması sebebiyle milli servetin heder edildiği ve ekonomiye zarar verildiği iddiası doğru mudur? Doğru ise, niçin fiyatları düşük tutmaktadır? Dünya tüketiminin %95'ini sağlayan Türkiye, fiyat belirlemede yetkisini niçin kullanmamaktadır?

Cevap 3: Teşekkülümüzde bor ürünleri satış fiyatları tespit edilirken ürünün satıldığı pazar, miktar, kullanıldığı sektör, bu sektördeki rakiplerin durumu, ikame eden ürünler, genel ekonomik durum ve ürünlerin ticari maliyetleri gibi hususlar dikkate alınmakta olup, Teşekkülümüzün ve ülkemizin maksimum karlılığı gözetilmektedir. Eti Holding A.Ş.'nin fiyatlarının düşük olduğu ve ekonomiye zarar verdiği iddiaları belgeye ve bilgiye dayalı olmayan iddialardır. Türkiye dünya bor pazarında fiyat belirlenmesinde etkindir. Ancak bor ürünlerinin birbirinin yerine ikame etmeleri nedeniyle yukarıda belirtilen hususlar satış fiyatlarının belirlenmesinde dikkate alınmak zorundadır.

Soru 4: Türkiye elinde bu kadar zengin rezerv yatakları olduğu, işlenmiş bor ürünlerini de dışarıdan ithal ettiği doğru ise, niçin rafine edecek bor komplekslerini kendisi kurmamaktadır? Bu konuda herhangi bir çalışma var mıdır? Var ise ne aşamadadır?

Cevap 4: Ülkemizin en önemli yeraltı kaynağı durumundaki bor madenlerinin ülke ekonomisine katkı sağlaması konusunda Teşekkülümüzce 1978'den bu yana oldukça önemli bir yol katedilmiş olmakla birlikte, yapılacak iyileştirmeler ve yeni yatırımlar ile daha da iyi bir yere gelinmesi beklenmektedir. Kırka'da 160.000 ton/yıl kapasiteli Etibor-48 (boraks pentahidrat) tesisinin yapımı tamamlanmış olup ve Emet'te 100.000 ton/yıl kapasiteli borik asit tesisinin yapımı devam etmektedir. Bu tesisler sırasıyla 2002 ve 2003 yıllarında üretime geçeceklerdir. Böylece halihazırda 550.000 ton/yıl olan rafine bor üretim kapasitemiz bu tesislerin devreye alınması ile 800.000 ton/yıl'a ulaşacak, ülkemizde kalan bir katma değer

yaratılarak, yaklaşık 400-410 kişiye istihdam da sağlanmış olacaktır. Öte yandan sodyum perborat monohidrat yatırımına gidilmesi hususunda alınmış bir Teşekkülümüz Yönetim Kurulu kararı mevcut olup bu konudaki ön fizibilite çalışmaları devam etmektedir. Üretilecek rafine ürünler başta Avrupa, ABD, Uzakdoğu, Ortadoğu olmak üzere dünyanın her tarafına ihraç edilecektir.

Şu anda Teşekkülümüz ürünlerinden sadece sodyum perborat ve monohidrat ithalatı yapılmakta olup yapılan yatırım sayesinde yurtiçi tüketiminin tamamı karşılanacak ve kalan üretim de ihracata yönlendirilecektir.